

InfoGozd - Skrbno z gozdom

Št. 1, letnik 5 (2024)

Naslov

InfoGOZD – Skrbno z gozdom

Datum objave spletne publikacije

31. januar 2024

Založnik

Gozdarski inštitut Slovenije,
Oddelek za gozdno tehniko in ekonomiko, Večna pot 2, 1000 Ljubljana
Telefon: +386 (0)1 200 78 17

Odgovorni urednik

Matevž Triplat

Odgovorna oseba

dr. Nike Krajnc

Tehnični urednik

Vasja Kavčič

ISSN številka

2738-5035

<https://wcm.gozdis.si/>

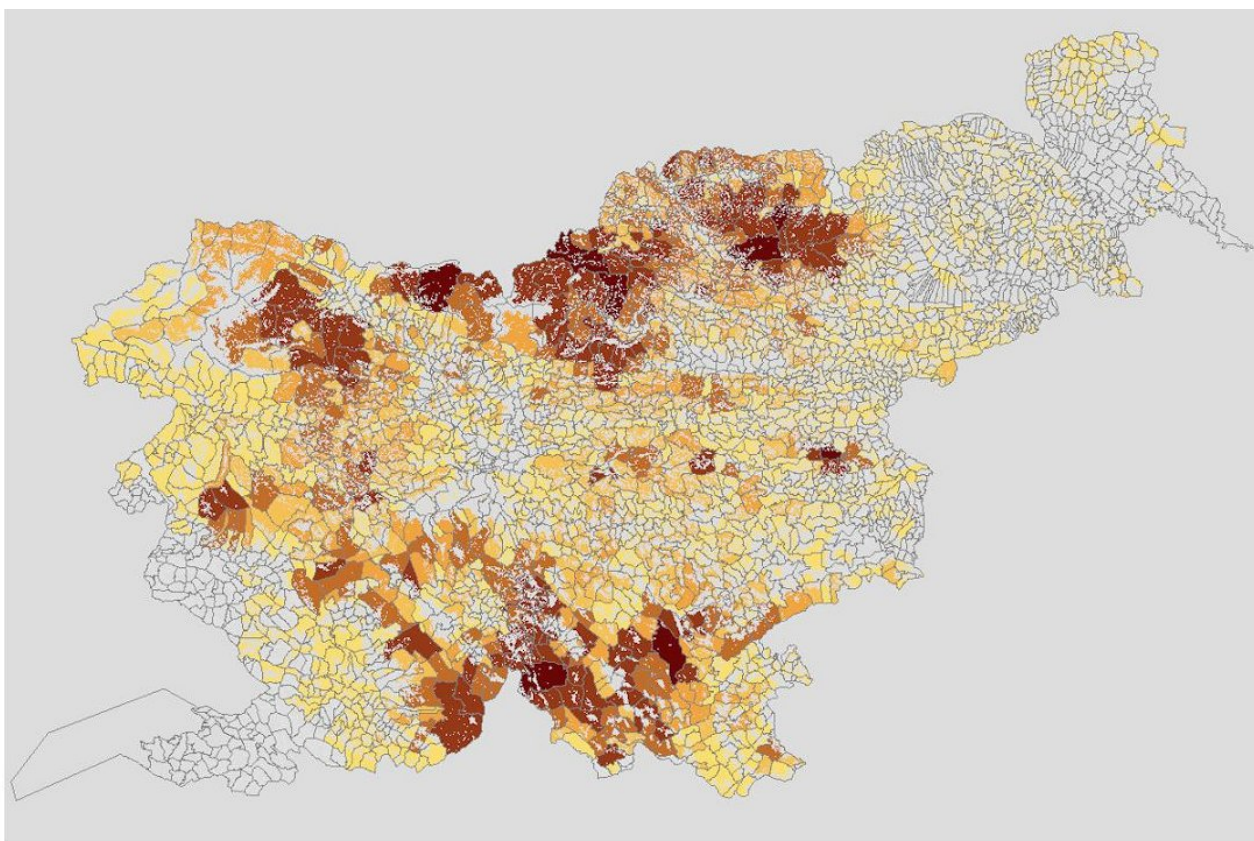
Vsebina

Nov interaktivni spletni pregledovalnik tržnih potencialov okroglega lesa	4
Stanje na mednarodnem trgu lesnih proizvodov ob koncu leta 2023	7
Majhni tovornjaki namenjeni vožnji po brezpotjih za velike naloge - ogled vozila Tekne Graelion	13
Pregled nad cenami gozdnih lesnih sortimentov iz zasebnih gozdov v letu 2023	17

Nov interaktivni spletni pregledovalnik tržnih potencialov okroglega lesa

Špela Ščap, Gozdarski inštitut Slovenije, Oddelek za gozdno tehniko in ekonomiko
Matjaž Dovečar, Gozdarski inštitut Slovenije, Oddelek za gozdno tehniko in ekonomiko
Matevž Triplat, Gozdarski inštitut Slovenije, Oddelek za gozdno tehniko in ekonomiko
Vasja Kavčič, Gozdarski inštitut Slovenije, Oddelek za gozdno tehniko in ekonomiko

Objavljeno na spletu 10.01.2024 (<https://doi.org/10.20315/IG.2024.0001>)

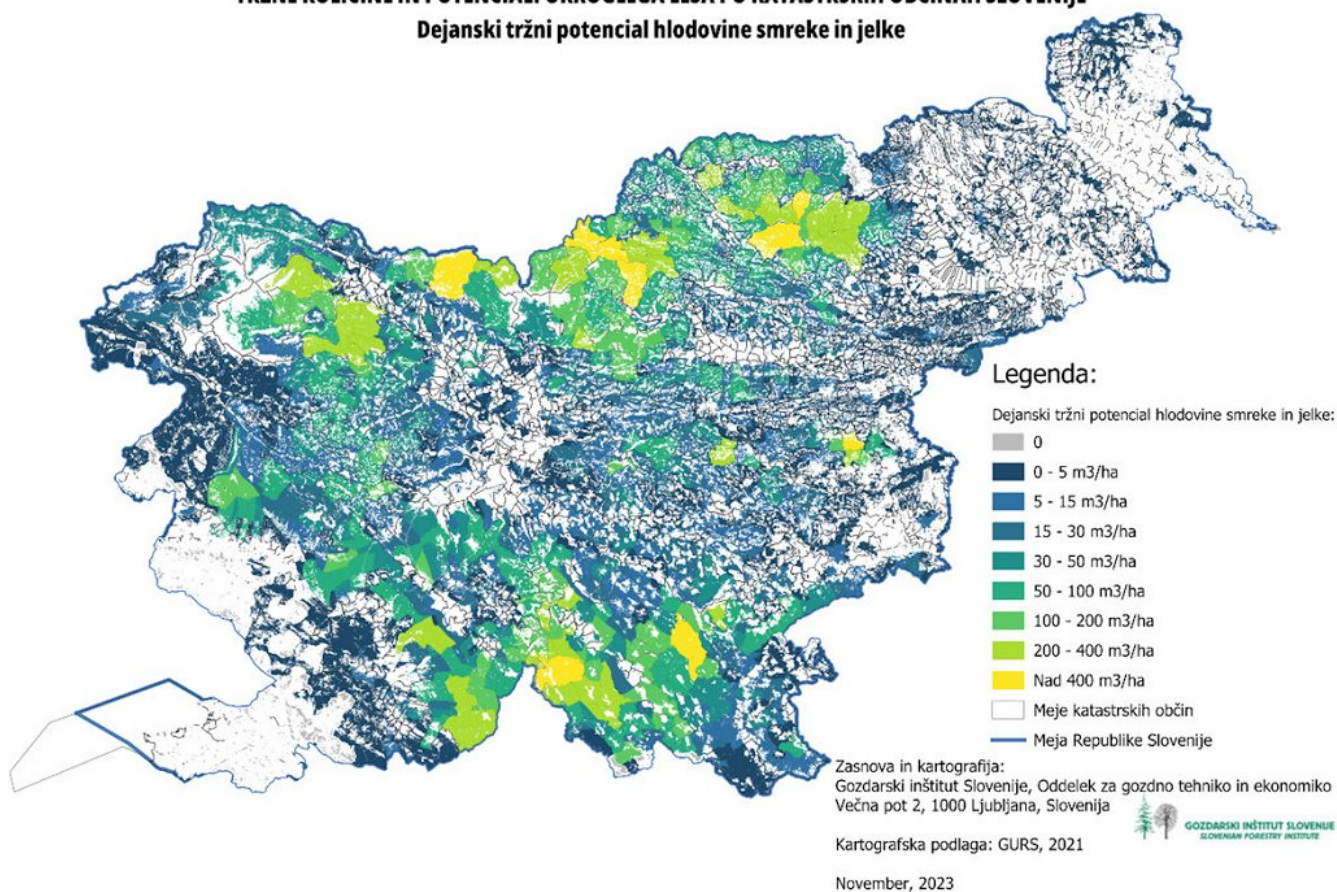
Na Gozdarskem inštitutu Slovenije, Oddelku za gozdno tehniko in ekonomiko smo posodobili metodologijo izračuna tržnih potencialov okroglega lesa po skupinah: hlodi smreke in jelke srednjega premera 20–59 cm, hlodi listavcev, les slabše kakovosti. Poleg novih podatkov smo pripravili karte s prostorsko razporeditvijo količin ter interaktivni spletni pregledovalnik, ki prikazuje količine in potenciale na prostorski ravni katastrskih občin.

Informacije o tržnih potencialih kakovostnega okroglega lesa oziroma hlodovine so pomembni za podjetja, ki se ukvarjajo z nabavo, predelavo ali prodajo hlodov; to so predvsem žagarski obrati in proizvajalci furnirja ter proizvajalci vezanih furnirskih plošč. Razpoložljive količine okroglega lesa slabše kakovosti pa so pomembne predvsem za celulozno in kemično industrijo, proizvajalce lesnih plošč, proizvajalce lesnih goriv in energetska podjetja, ki proizvajajo in tržijo toploto in/ali elektriko, proizvedeno iz lesne biomase.

Za vse zgoraj omenjene akterje v verigi je poleg poznavanja teoretičnih potencialov naših gozdov pomemben podatek o realno in trenutno razpoložljivi tržni količini lesa. To je količina, ki se dejansko lahko pojavi na trgu in v kateri ni količin lesa, ki se porabijo za lastne potrebe v gospodinjstvih (na primer za ogrevanje gospodinjstev). Dejanski tržni potencial se nanaša na dejanski povprečni letni posek lesa in predstavlja količine, ki so se pojavile na trgu v obdobju od leta 1995 do leta 2022. Teoretični tržni potencial predstavlja maksimalno količino lesa, ki se skladno z gozdnogospodarskimi načrti lahko poseka in je hkrati lahko na razpolago na trgu ter pri tem še vedno zagotavlja trajnostna načela gospodarjenja z gozdovi.

TRŽNE KOLIČINE IN POTENCIALI OKROGLEGA LESA PO KATASTRSKIH OBČINAH SLOVENIJE

Dejanski tržni potencial hlodovine smreke in jelke

Dejanski tržni potencial hlodovine smreke in jelke v slovenskih gozdovih v letu 2021 (podatki so prikazani v enoti kubični meter na hektar)

Z novimi podatki smo posodobili interaktivni spletni pregledovalnik, kjer so na voljo kartografski prikazi dejanskih in teoretičnih potencialov okroglega lesa. Količine in potenciali so prikazani na prostorski ravni katastrskih občin (KO). Z izbiro sloja in poljubne KO na zemljevidu lahko uporabniki pridobite podatek o skupnem potencialu izbranih skupin okroglega lesa v izbrani KO. Relativne vrednosti upoštevajo tudi gozdne površine v vsaki KO (v ha), tako da so te objavljene v enotah kubični meter na hektar (m^3 / ha) oz. tona absolutne suhe snovi na hektar (t_{ss} / ha).

Več o metodologiji izračuna ocen količin in potencialov okroglega lesa in predstavitev količin je v znanstvenem prispevku:

ŠČAP, Špela, TRIPLAT, Matevž. 2023. Raba lesa, tržne količine in projekcije potencialov okroglega lesa listavcev v Sloveniji. *Les*, 72, 1: 5–20. DOI: 10.26614/les-wood.2023.v72n01a02

<https://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:doc-E6KN80SI/18927eae-979b-47d6-bef6-8328fd2453f8/PDF>

Interaktivni spletni pregledovalnik z ostalimi informacijami je na voljo na povezavi: <https://wcm.gozdis.si/sl/podatki/zemljevidi/2021062108383582/potenciali-okroglega-lesa/>.

Stanje na mednarodnem trgu lesnih proizvodov ob koncu leta 2023

Darja Stare, Gozdarski inštitut Slovenije, Oddelek za gozdno tehniko in ekonomiko
Špela Ščap, Gozdarski inštitut Slovenije, Oddelek za gozdno tehniko in ekonomiko

Objavljeno na spletu 25.01.2024 (<https://doi.org/10.20315/IG.2024.0002>)

Leto 2021 je predstavljalo vrh v žagarski industriji, tako v razvoju proizvodnje kot porabi lesa iglavcev, in posledično velikem dobičku za žagarska podjetja. Že v drugi polovici leta 2022 pa se je trend rasti upočasnil. Posledice različnih dejavnikov (omejitve dobavnih verig in nihanja v povpraševanju zaradi

epidemije COVID-19, vojna v Ukrajini, ekstremne vremenske razmere, visoke obrestne mere in inflacija) so vplivale na gradnjo in potrošnjo, kar je povzročilo zmanjšanje povpraševanja po lesu v Evropi, Severni Ameriki in Aziji. Vse to je vplivalo na žage po vsem svetu. Padec se lahko primerja s tistim, ki je prizadel industrijo pred 15 leti med globalno finančno krizo. Ocene kažejo, da se je v letu 2023 proizvodnja žaganega lesa v Evropi zmanjšala za več kot 8 %, poraba pa za približno 11 % v primerjavi z letom 2022. Tudi cene žaganega lesa so v letu 2023 padle. Dramatično gibanje cen žaganega lesa v zadnjih letih je pomemben signal sprememb gospodarske in obrestne politike in bo tako verjetno tudi v prihodnje.

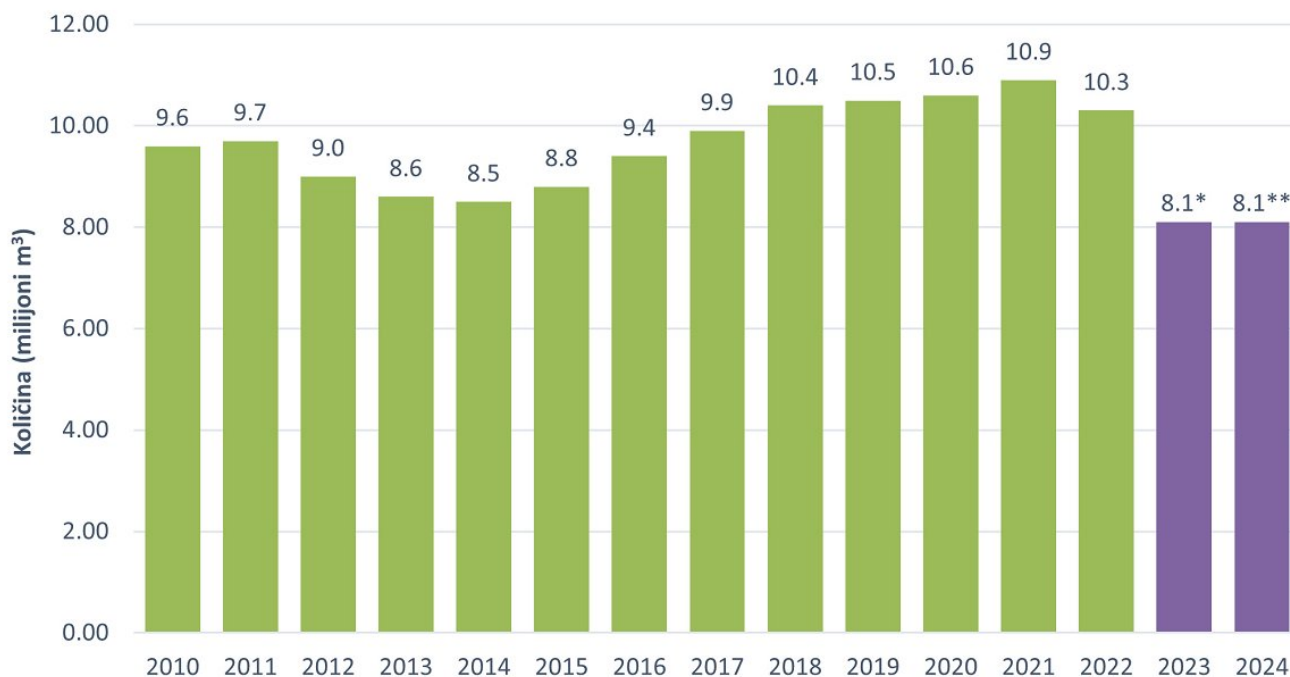
Proizvodnja žaganega lesa iglavcev

Po navedbah tujih člankov in revij (GWMI 2023; EUWID 2023), bo proizvodnja žaganega lesa iglavcev v Nemčiji in Avstriji v letu 2024 verjetno precej nižja od pričakovanj. Za Nemčijo se v letu 2024 pričakuje proizvodnja 19,8 mio m³ žaganega lesa iglavcev in bo najnižja po letu 2009, ko je bila proizvodnja pod vplivom globalne finančne krize in je znašala 19,7 mio m³. Za Avstrijo pa se v letu 2024 pričakuje enaka proizvodnja kot v letu 2023 (8,1 mio m³), vendar je ta najnižja od leta 1997.

Padec proizvodnje je predvsem posledica zmanjšanja prodaje (oz. porabe) lesa na domačih trgih in tudi zmanjšane izvoza. Tako Nemčija kot Avstrija se soočata z zmanjšano proizvodnjo, vendar je ta izrazitejša v Nemčiji. Manjšo porabo v Nemčiji pripisujejo predvsem gradbenemu sektorju, saj je v letu 2023 prišlo do 15,5 % zmanjšanja izgradnje novih domov glede na preteklo leto, poleg tega je zaznati tudi zmanjšano splošno gospodarsko aktivnost na izvoznem in domačem trgu. Glede na ocenjene letne potrebe po žaganem lesu iglavcev v gradbeništvu (9-10 mio m³), bi v Nemčiji v letu 2024 lahko bilo povpraševanje po žaganem lesu iglavcev v gradbeništvu manjše za 1,4-1,5 mio m³. Počasna gospodarska aktivnost je povzročila upad industrijske proizvodnje in s tem tudi potreb po lesenih nosilcih in leseni embalaži.

Tudi izvozni podatki obeh držav so bili sredi leta 2023 nižji kot leto prej in tako niso prispevali k povečanju proizvodnje. Izvoz žaganega lesa iz Nemčije se je tekom leta 2023 v primerjavi s predhodnim letom zmanjšal za približno 12 % na 2,993 milijona m³. Avstrija je v 2023, glede na primerjalno obdobje leta 2022, izvozila za 13 % manj žaganega lesa in skobljanih izdelkov in sicer 2,726 mio m³. Za 12,6 % so se zmanjšale dobave v Italijo kot glavnega kupca. Zaradi nizke aktivnosti v gradbeništvu in na domačem trgu se je izvoz v Nemčijo zmanjšal za 26,2 % na 395.793 m³.

Na proizvodnjo žaganega lesa v Nemčiji in Avstriji bo v naslednjih nekaj letih vse bolj vplivalo zmanjševanje razpoložljivosti surovin. V Srednji Evropi se od leta 2018 vse bolj izraža vpliv ujm (suša, napadi podlubnikov in škoda zaradi neurij), ki občutno zmanjšujejo lesno zalogo, zlasti smreke. Po dosedanjih ocenah bo to zmanjšalo trajnostno ponudbo smrekove hlodovine v Nemčiji, na Češkem in v Avstriji v povprečju za okoli 20 % ali približno 9-10 milijonov m³ na leto v primerjavi z dolgoročnim povprečjem pred letom 2018.

**preliminarna ocena **napoved*

Slika: Proizvodnja žaganega lesa iglavcev v Avstriji (vir podatkov: Fachverband der Holzindustrie Österreichs, Branchenbericht 2022/2023; preliminarna ocena za leto 2023 in napoved za leto 2024 povzeta po: EUWID 43/2023)

Pomanjkanje naročil iz gradbene industrije in zasebnih gospodinjstev je negativno vplivalo na trgovino. Tudi na mednarodnem področju so bile v letu 2023 razmere manj dinamične kot v preteklih letih. Avstrijski izvoz žaganega lesa iglavcev je bil v letu 2023 za 13 % nižji v primerjavi z letom 2022. Manj naročil je bilo predvsem iz Italije in Nemčije. Italija je imela v drugi polovici leta 2023 najbolj stabilen gospodarski razvoj v primerjavi s preostalo Evropo. To se je odrazilo tudi v povpraševanju po žaganem lesu iglavcev za embalažno in paletno industrijo.

Tržne napovedi v Evropi

Razmere na trgu lesa v Evropi zaznamujejo velike razlike med državami, pomanjkanje delovne sile v nekaterih sektorjih in negotovosti, povezane z inflacijo in povpraševanjem po gradbenih materialih. Obeti za leto 2024 so previdni, a na splošno precej optimistični.

- V Nemčiji sektor gradbeništva in obnove kaže znake upočasnitve, z negativnimi nihanji v prometu za žagan les, plošče, gradbene elemente, skobljane izdelke, talne obloge in vrtno izdelke. Pomanjkanje kvalificirane delovne sile ostaja izziv.
- V Belgiji je promet v lesni industriji padel za 17 %, medtem ko je proizvodnja plošč stagnirala. Inflacija je nižja, vendar so stroški dela višji za 15 %. Obeti za leto 2024 so previdni.
- Na Danskem so obeti za leto 2024 bolj optimistični, z rahlim znižanjem inflacije in povečanim povpraševanjem po delovni sili, zlasti v gradbenem sektorju. Vendar bi cene žaganega lesa lahko padle zaradi presežka zalog.

- V Italiji so bile cene žaganega lesa v drugi polovici leta 2023 vsak mesec nižje. Podjetja so srednjeročno optimistična, predvsem zaradi politik EU o energetske učinkovitosti.
- V Španiji je leta 2023 BDP narasel za 2,3 %, vendar je statistika uvoza kazala na upad žaganega lesa. Na stanovanjske naložbe vplivajo dejavniki ponudbe in povpraševanja, vključno z visokimi stroški gradbenega materiala.
- Na Nizozemskem se je gospodarstvo leta 2023 upočasnilo, pri čemer je bila napovedana rast BDP 0,7 %. Inflacija ostaja visoka, vendar pomanjkanje delovne sile v različnih sektorjih zmanjšuje pritisk na kupno moč.
- V Avstriji inflacija ostaja visoka, vendar se v letu 2024 pričakuje upad. Industrija poziva k političnim ukrepom za reševanje energetske, podnebne in gospodarske krize.

Oktobra 2023 je na Dunaju potekala mednarodna konferenca lesne industrije (International Softwood Conference), kjer so razpravljali o aktualnih izzivih vezanih na globalno industrijo lesa iglavcev in upad trga. Težav s stalno oskrbo z lesom v Evropi zaenkrat ni pričakovati, vendar bo potrebno zaradi klimatskih sprememb, ter posledičnega vpliva na rast iglavcev, razmisliti o dolgoročni razpoložljivosti lesa in prilagojenem gospodarjenju z gozdovi. Poleg razpoložljivosti lesa pa se bo morala industrija osredotočiti na izboljšanje učinkovitosti izrabe hlodovine ter možnost ponovne uporabe in recikliranja lesa. Kot pozitivno v zadnjih letih na trgu lesa se kaže dober tržni delež lesa kot gradbenega materiala v nekaterih evropskih državah. Obetavno področje je tudi trg prenov, ki je manj pod vplivom gospodarskih ciklov kot trg novogradenj. Kljub trenutnemu negativnemu trendu, dolgoročni tržni dejavniki ostajajo ugodni, saj so prednosti uporabe lesa za boj proti podnebnim spremembam vedno bolj priznane.

Svetovni trg

Težave na svetovnem trgu lesa so podobne kot v Evropi. Visoke obrestne mere dušijo stanovanjski trg in večajo krizo v gradbeništvu. Svetovno povpraševanje po žaganem lesu iglavcev se je leta 2022 zmanjšalo za 5 %. V ZDA je leta 2022 povpraševanje padlo za 3 % in naj bi se po preliminarnih ocenah v 2023 zmanjšalo za dodatnih 6 %. Podobno upadata tudi gradbeni in stanovanjski sektor na Japonskem ter v Koreji.

Cene žaganega lesa v ZDA so v letu 2023 zaradi majhnega povpraševanja padle. Podatki kažejo upad ameriškega uvoza žaganega lesa iglavcev iz Evrope, in sicer za 12 % sredi leta 2023 glede na enako obdobje leta 2022. Seveda to vpliva tudi na izvozne cene lesa v Evropi in ustvarja cenovni pritisk in padanje cen.

Kanadski izvoz, ki predstavlja približno 80 % uvoza žaganega lesa v ZDA, naj bi se v letu 2023 po ocenah zmanjšal, saj se žage v Britanski Kolumbiji ukvarjajo z nižjimi stopnjami dobička in manjšo razpoložljivostjo hlodovine. V Kanadi se industrija spopada z obsežnimi zaustavitvami proizvodnje zaradi pomanjkanja razpoložljive hlodovine za žage in vztrajnega padanja cen lesa. V srednji Evropi, vključno z Nemčijo, Češko in Avstrijo, se bo proizvodnja lesa zaradi škode, ki jo je v zadnjih letih povzročil smrekov podlubnik, znatno zmanjšala. Po drugi strani pa se pričakuje, da bo jug ZDA v prihodnjih letih pokazal razmeroma visoko uspešnost zaradi stroškovnih prednosti in napovedane širitve zmogljivosti proizvodnih kapacitet žagarskih obratov za 5 milijonov kubičnih metrov (11 %) od leta 2022 do 2024.

Trajajoči konflikt v Ukrajini preoblikuje trgovske poti z lesom po vsem svetu in povzroča višanje stroškov. Leta 2021 je Rusija predstavljala 11 % svetovne proizvodnje žaganega lesa iglavcev in 22 % izvoza. Zaradi trgovinskih omejitev, ki so jih zahodne države uvedle Rusiji, so ruske žage preusmerile več izvoza na Kitajsko, kar je zaostriло konkurenco za evropske in kanadske izvoznike na kitajski trg. Žage v zahodni Rusiji se soočajo s precejšnjimi stroški zaradi dolge trgovske poti na Kitajsko, medtem ko prepovedi uvoza žagarske opreme predstavljajo izziv za žage po vsej Rusiji. Srečujejo pa se tudi s pomanjkanjem delovne sile in izzivi, povezanimi z vzdrževanjem opreme.

Zahvala

Prispevek je nastal v okviru projekta »Tržni potenciali okroglega lesa v Sloveniji in njegova nadaljnja uporaba«, ki je bil sofinanciran iz Sklada za podnebne spremembe za leti 2022 in 2023 in ga je izvajal Gozdarski inštitut Slovenije. Del prispevka je nastal tudi v okviru Programske skupine Gozdno-lesna veriga in podnebne spremembe: prehod v krožno biogospodarstvo (P4-0430, Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost RS).

Viri

EUWID 43/2023: Above-average decline registered in sawn softwood production in Germany and Austria.

EUWID 39/2023: Austrian sawmilling industry anticipating falling sales.

Fachverband der Holzindustrie Österreichs, Branchenbericht 2022/2023:
<https://www.holzindustrie.at/infothek/publikationen/> (21. 11. 2023)

GWMI, 2023a. ISC 2023: Challenging times for the global softwood industry amid construction downturn.
<https://www.globalwoodmarketsinfo.com/isc-2023-challenging-times-for-the-global-softwood-industry-amid-construction-downturn/> (objavljeno dne 13. 10. 2023)

GWMI, 2023b. Global wood prices continue to fall.
<https://www.globalwoodmarketsinfo.com/global-wood-prices-continue-to-fall/> (objavljeno dne 31. 10. 2023)

GWMI, 2023c. ETTf GA: 2024 Outlook for the European wood markets is cautious but overall optimistic.
<https://www.globalwoodmarketsinfo.com/ettf-ga-2024-outlook-for-the-european-wood-markets-is-cautious-but-overall-optimistic/> (objavljeno dne 31. 10. 2023)

GWMI, 2023d. Raw materials scarcity impacting global sawmill production.

<https://www.globalwoodmarketsinfo.com/raw-materials-scarcity-impacting-global-sawmill-production/>
(objavljeno dne 9. 10. 2023)

GWMI, 2023e. Austrian sawmill industry could decrease production by up to 20% in 2023.

<https://www.globalwoodmarketsinfo.com/austrian-sawmill-industry-could-decrease-production-by-up-to-20-in-2023/> (objavljeno dne 18. 9. 2023)

GWMI, 2023f. Global sawmill industry faces challenging markets in the coming years.

<https://www.globalwoodmarketsinfo.com/global-sawmill-industry-faces-challenging-markets-in-the-coming-years/> (objavljeno dne 22. 6. 2023)

Majhni tovornjaki namenjeni vožnji po brezpotjih za velike naloge - ogled vozila Tekne GraeLion

dr. Jaša Saražin, Gozdarski inštitut Slovenije, Oddelek za gozdno tehniko in ekonomiko

Objavljeno na spletu 30.01.2024 (<https://doi.org/10.20315/IG.2024.0003>)

Kjer lahko infrastrukturo prilagodimo tehniki, je najbolj racionalna uporaba velikih vozil in mehanizacije. Pogosto pa zaradi okoljskih, ekonomskih, pa tudi socialnih omejitev to ni mogoče. V teh primerih mora tehnika slediti razpoložljivi infrastrukturi. In prav v teh primerih so manjši tovornjaki zanimiva rešitev za izvedbo dotičnih nalog.

V Sloveniji je bilo 31.12.2021 registriranih 334 vozil kategorije N2G (terenska vozila za prevoz blaga z največjo dovoljeno maso - NDM med 3,5 in 12 t). Njihova povprečna širina je znašala 219 cm (Saražin in Dolenshek, 2022). Še nedolgo nazaj je precej podjetij ponujalo primerna tovrstna podvozja z NDM od 3,5 do 12 t, ki so bila ožja od 230 cm in pogonom na vsa kolesa (Puch Pinzgauer, TAM 110, Mercedes-Benz Unimog in Vario, Bremach, Scam, GAZ...). Številna med njimi so imela visoko prehodnost ter odlične terenske sposobnosti. Trenutno pa je podvozja N2G ožja od 230 cm, v območju EU, mogoče dobiti pri Mercedes-Benz Sprinter, Iveco daily, Fuso canter, Bonetti, z ustrežno nadgradnjo pa še pri VW Crafter in MAN TGM. NDM pri vseh naštetih novih vozilih se giblje med 5 in 6,5 t. Nova vozila so zaradi relativno nizkih prehodnosti (razdalja podvozja od tal okoli 20 cm) primerna predvsem za vožnjo po utrjenih ali dobro vzdrževanih gozdnih prometnicah.

Nedavno pa se je na trgu predstavilo vozilo Tekne Graeion, ki lahko ponovno naslovi tudi zahtevnejše uporabnike. V deželni centru civilne zaščite Furlanije in Julijske krajine v Palmanovi smo se udeležili predstavitve enega takega vozila. Podjetje TEKNE ponuja širši nabor vozil in nadgradenj za potrebe vojske, zaščite in reševanja ter drugih.

Slika 1: vozilo, ki smo si ga ogledali je v lasti gozdne policije iz Tolmezza. Ima dva visokotlačna navijaka, 3000 litrski rezervoar za vodo ter ostalo opremo za gašenje gozdnih požarov.

Vozilo Graelion ponujajo v treh različicah: z NDM 6; 7,5 in 8,5 t (slednji uradno še ni v prodaji). Mi smo si ogledali nekoliko nadgrajeno različico modela 7,5 t, ki je v lasti gozdne policije (corpo forestale) iz Tolmezza, ki jo bomo natančneje predstavili. Graelion 75 (NDM 7,5 t) sega v širino le 205 cm, njegova prehodnost, zaradi portalnih osi, znaša kar 45 cm. Skupna višina vozila je 257 cm, v dolžino lahko sega od 520 do 720 cm, pri medosnih razdaljah od 300 do 425 cm. Lastna masa vozila brez nadgradnje znaša okoli 3,5 t, kar nanese nosilnost okoli 4 t. Dovoljena masa vlečenega priklopnika z zavoro znaša 3,5 t. Graelion 75 poganja 173 konjski, 3 litrski ivecov motor. Začetna cena tega modela znaša 135.000 €. Različica vozila za gozdno policijo, ki smo si jo ogledali je imela NDM povišan na 8,3 t, kar je omogočilo namestitvev 3000 litrskega rezervoarja za vodo.

Slika 2: Graelion 75 se lahko pohvali s 45 cm prehodnosti (clearance) ter robustnim podvozjem

Poudariti pa je potrebno, da okvirno čez mesec dni v ZGRS Sežana prihaja ena prvih izvedenk modela Graelion 85. Glavna novost novega modela je 211 konjski, 4,5 litrski cumminsov motor ter kabina izdelana iz nerjavečega jekla. Vozilo za sežanske gasilce naj bi imelo dvojno kabino ter rezervoar za 3000 l vode.

Graelion zapolnjuje vrzel visoko sposobnih malih terenskih tovornjakov, ki je bila zadnjih nekaj let prosta. V gozdarstvu so ta vozila zanimiva, ker se po svojih voznih lastnostih lahko primerjajo s traktorji. Zaradi pogostih osnih ali absolutnih omejitev mase vozil na podeželju (zelo pogosta omejitev je prav 7,5 t), grede lahko ta vozila tam, kamor težja ne smejo, prav tako pa se lahko pripeljejo na območja, kamor se druga ne morejo. Za tovorna vozila z NDM do vključno 7,5 t tudi ne velja omejitev prometa na nedelje in praznike, vozijo pa jih lahko tudi vozniki začetniki (vozniški izpit C1).

Slika 3: na koncu predstavitve so naši gasilci lahko vozilo tudi preizkusili in ga nekoliko umazali v blatu.

Nenazadnje pa bi veljalo izpostaviti, da podjetje Tekne išče prodajalca za Slovenijo.

Zahvala

Prispevek je nastal v okviru ciljno raziskovalnega projekta »Načrtovanje tehnologij in presoja kakovosti izvajanja del v gozdovih v podporo biogospodarstvu – TEHGOZD« in programske skupine P4-0107, Gozdna biologija, ekologija, in tehnologija. Na tem mestu bi se radi zahvalili tudi severnoprimorski gasilski regiji, ki je organizirala strokovno ekskurzijo, matičnemu društvu PGD Pobegi Čežarji za dobro družbo, predstavnikom gozdne policije, civilne zaščite in centra za obveščanje dežele Furlanije in Julijske krajine, ki so izvedli predstavitev centra in vozila, ter predstavniku podjetja Tekne Raffaele Zanelliju, ki je na predstavitvi in tudi po njej odgovoril na vsa tehnična vprašanja glede vozila.

Pregled nad cenami gozdnih lesnih sortimentov iz zasebnih gozdov v letu 2023

Špela Ščap, Gozdarski inštitut Slovenije, Oddelek za gozdno tehniko in ekonomiko
dr. Katarina Flajšman, Gozdarski inštitut Slovenije, Oddelek za gozdno tehniko in ekonomiko

Objavljeno na spletu 31.01.2024 (<https://doi.org/10.20315/IG.2024.0004>)

Na Gozdarskem inštitutu Slovenije (GIS) od leta 2017 naprej spremljamo odkupne cene gozdnih lesnih sortimentov iz zasebnih gozdov. V letih 2017 in 2018 smo jih spremljali dvakrat letno, v 2019 trikrat, od leta 2020 naprej pa cene zbiramo na sredini vsakega četrletja. Zahvaljujemo se vsem podjetjem, ki aktivno sodelujejo v naših anketah in si želimo dobrega sodelovanja tudi v prihodnje. V letu 2023 je 20 podjetij od skupno 158, ki smo jim redno pošiljali vprašalnike, odgovorilo na vsaj tri od štirih poslanih vprašalnikov v tem letu. K dolgoročnemu sodelovanju vabimo tudi ostala podjetja, ki se ukvarjajo z odkupom gozdnih lesnih sortimentov iz zasebnih gozdov, saj bodo s tem pripomogli k večji transparentnosti in preglednosti nad trgom z gozdnimi lesnimi sortimenti v državi. V prispevku prikazujemo značilnosti odkupnih cen gozdnih lesnih sortimentov iz zasebnih gozdov v letu 2023, ki smo jih zbrali na GIS.

Uvod

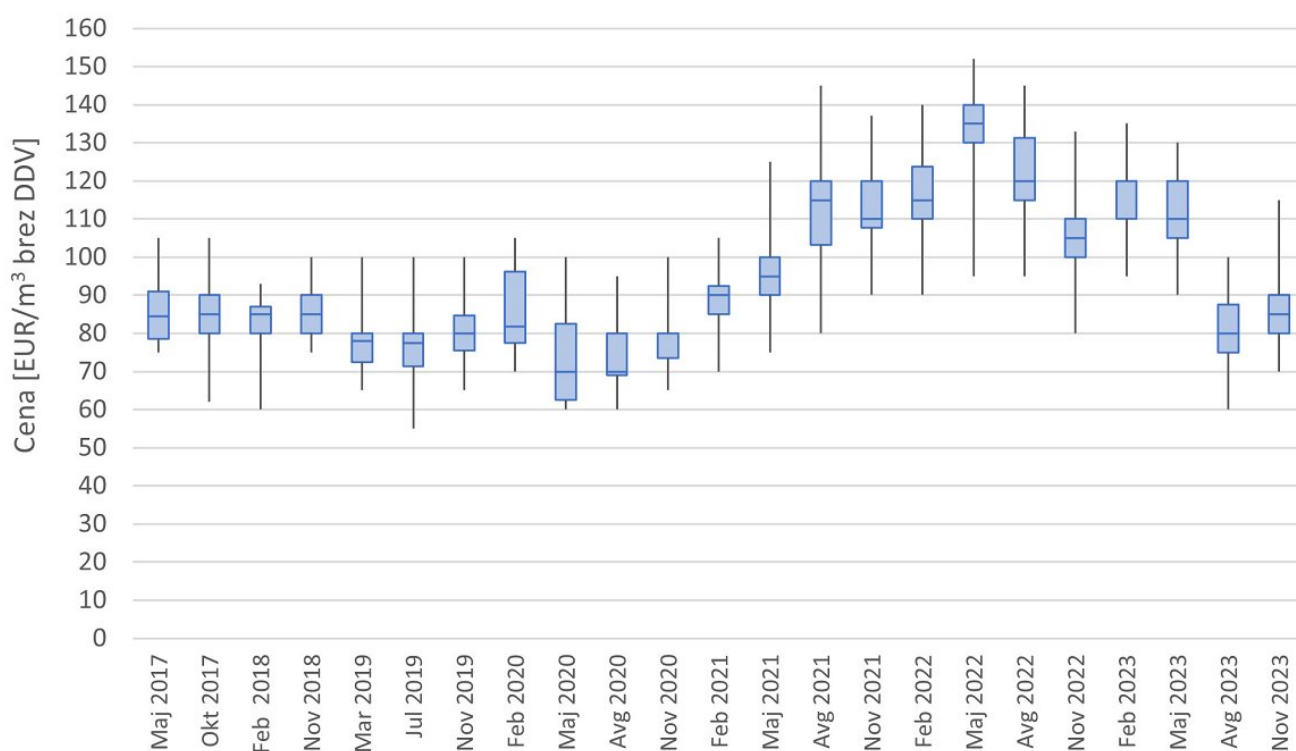
Po rekordnih cenah v pozni jeseni in pozimi leta 2022, se je slovenski trg gozdnih lesnih sortimentov (v nadaljevanju GLS) tekom leta 2023 začel ohlajati. Pomembni dejavniki, ki so v lanskem letu vplivali na dinamično gibanje cen GLS v Sloveniji, so slabo stanje evropskega in svetovnega gradbenega sektorja, pojemajoča konkurenčnost žagarske panoge in drugih lesnopredelovalnih obratov, naravne motnje v gozdovih (snegolomi, vetrolomi), prenamnožitve podlubnikov, obsežne poplave.

V prvem četrletju leta 2023 so bile odkupne cene GLS iz zasebnih gozdov visoke, tekom leta pa so le te upadale, najbolj izrazito pri hlodovini iglavcev. Še najbolj konstantne cene skozi lansko leto so bile pri hlodovini bukve. Povprečna odkupna cena hlodovine bukve in hrasta je bila v letu 2023 višja v primerjavi z 2022, medtem ko je bilo pri hlodovini iglavcev obratno. Tudi pri lesu za celulozo in plošče je bila povprečna cena v letu 2023 nižja kot v letu prej, bolj izrazito pri iglavcih. Enako velja za brusni les smreke in jelke. Je bila pa povprečna cena v lanskem letu višja pri lesu za kurjavo listavcev v primerjavi z letom 2022. Kljub nižjim cenam hlodovine iglavcev ter lesa za celulozo in plošče v lanskem letu, je bil po začasnih podatkih Statističnega urada RS (SURS) obseg odkupa teh sortimentov iz zasebnih gozdov primerljiv z letom 2022. Podoben obseg odkupa je bil tudi pri hlodovini bukve in lesu za kurjavo, medtem ko se je lani obseg odkupa hlodovine hrasta zmanjšal glede na leto 2022.

Odkupne cene GLS iz zasebnih gozdov smo v letu 2023 prek anketnih vprašalnikov zbirali štirikrat v letu, na sredini obdobja vsakega četrletja. V prispevku so prikazane srednje vrednosti (mediane) cen izbranih GLS v EUR/m³ brez DDV na kamionski cesti.

V poletju 2023 za povprečno 30 % nižje cene hlodovine iglavcev kot v prvem polletju leta

V letu 2023 so se cene hlodov smreke kakovostnega razreda A gibale med 100–150 EUR/m³, kakovostnega razreda B med 80–120 EUR/m³, kakovostnega razreda C med 75–110 EUR/m³, kakovostnega razreda D1 med 57,5–90 EUR/m³ ter kakovostnega razreda D2 med 47,5–72,5 EUR/m³ (slika 1). Najvišje cene smo lani zabeležili v februarju, ko je srednja vrednost vseh zbranih cen hlodov smreke znašala 100 EUR/m³, kar je 9 % manj kot februarja 2022, ko je le ta znašala 110 EUR/m³. Najnižje cene pa smo lani zabeležili v avgustu, ko je srednja vrednost vseh zbranih cen hlodov smreke znašala 70 EUR/m³, kar je 30 % manj kot februarja ter 33 % manj kot avgusta 2022. V povprečju so se cene pri hlodih smreke v lanskem letu najbolj znižale za kakovostne razrede C, D1 in D2 in sicer v vseh primerih za 19 % v primerjavi z letom 2022.

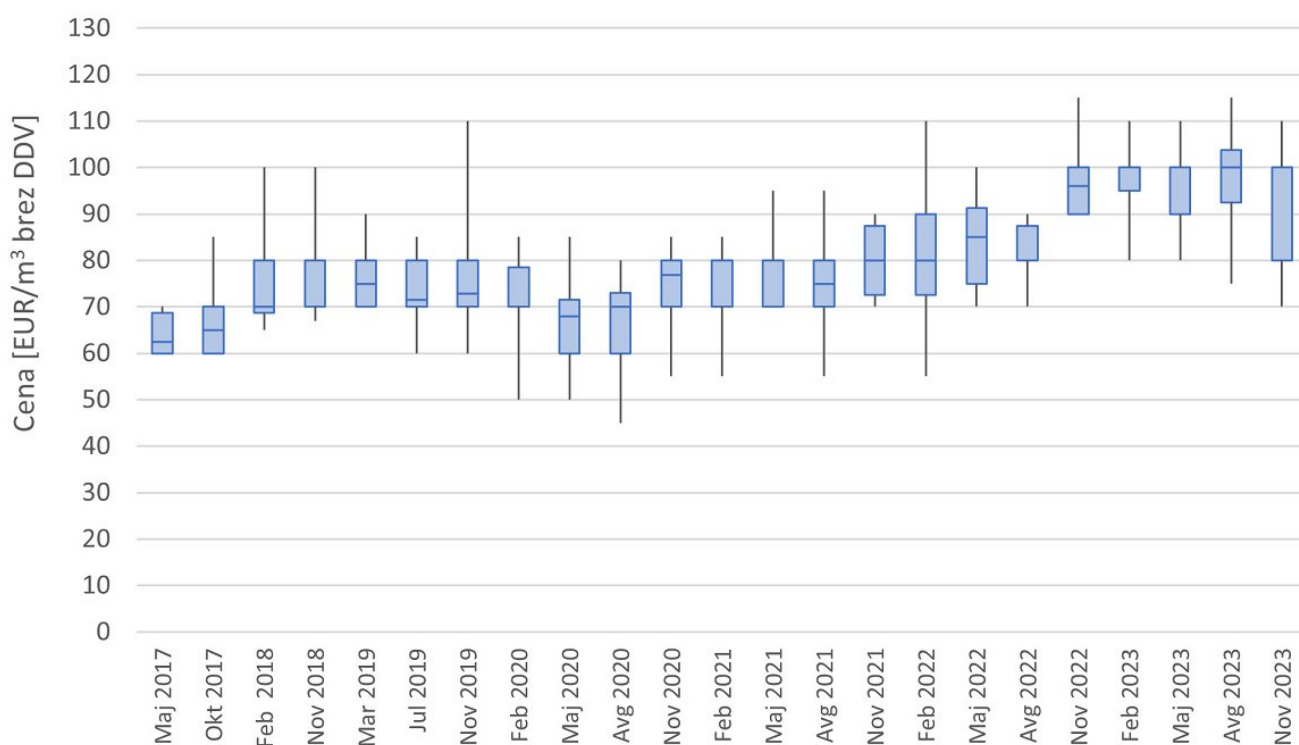

Slika 1: Prikaz razpona odkupnih cen hlodov smreke kakovostnega razreda B iz zasebnih gozdov v obdobju 2017–2023 (prečka v okviru z ročaji prikazuje srednjo vrednost – mediano, ročaji pa prikazujejo minimalno in maksimalno poročano ceno). Cene so prikazane v EUR/m³ brez DDV na kamionski cesti.

Tudi pri hlodih jelke in rdečega bora so bile cene v letu 2023 z izjemo februarja nizke, najnižje so bile v drugem polletju. V februarju je srednja vrednost vseh zbranih cen hlodov jelke znašala 100 EUR/m³, enako kot februarja 2022. V avgustu in novembru pa je srednja vrednost vseh zbranih cen hlodov jelke znašala 65 EUR/m³, kar je 29 % manj kot v enakem obdobju leta 2022. Cene hlodov rdečega bora so v februarju 2023 znašale med 65 EUR/m³ (kakovostni razred D2) in 100 EUR/m³ (kakovostni razred A), medtem ko so bile najnižje v novembru, ko je cena za kakovostni razred D2 znašala 40 EUR/m³, za kakovostni razred A pa 70 EUR/m³. Novembrska srednja vrednost vseh zbranih cen hlodov rdečega bora (52,5 EUR/m³) je bila za 30 % nižja od cene v novembru 2022.

Cene hlodov bukve in hrasta lani rekordne

Cene hlodov bukve kakovostnega razreda A1 so se v letu 2023 gibale med 110–120 EUR/m³, kakovostnega razreda A2 med 107,5–110 EUR/m³, kakovostnega razreda B med 90–100 EUR/m³, kakovostnega razreda C med 80–90 EUR/m³ ter kakovostnega razreda D med 70–80 EUR/m³ (slika 2). Najvišje cene smo v lanskem letu zabeležili v februarju, ko je srednja vrednost vseh zbranih cen hlodov bukve znašala 100 EUR/m³. Za primerjavo, ta cena je v februarju 2022 znašala 80 EUR/m³. Najnižje cene pa so bile lani zabeležene v maju; srednja vrednost vseh zbranih cen hlodov bukve je znašala 95 EUR/m³, kar je 19 % več kot maja 2022. V povprečju so se cene pri hlodih bukve v lanskem letu zvišale za vse kakovostne razrede v primerjavi z letom 2022, najbolj (v povprečju za 14 %) so se cene zvišale za kakovostna razreda B in D.

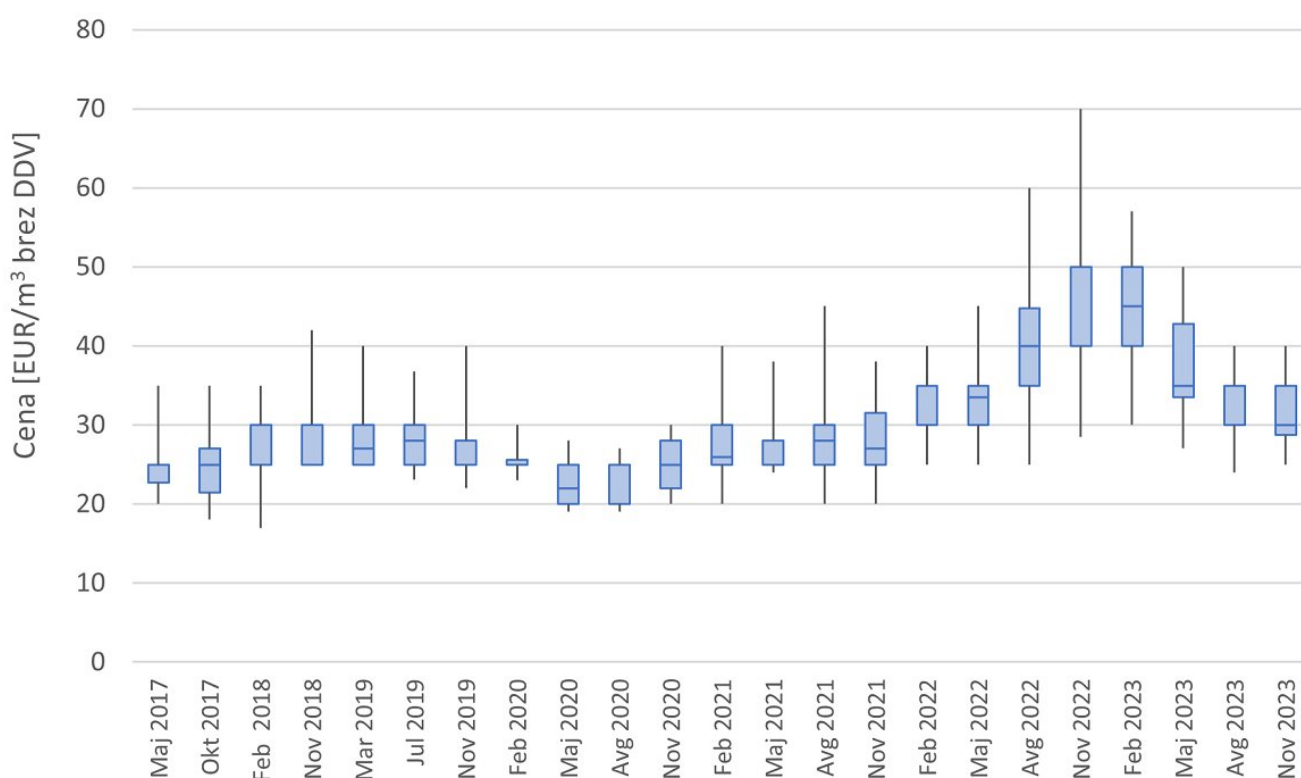

Slika 2: Prikaz razpona odkupnih cen hlodov bukve kakovostnega razreda B iz zasebnih gozdov v obdobju 2017–2023 (prečka v okviru z ročaji prikazuje srednjo vrednost – mediano, ročaji pa prikazujejo minimalno in maksimalno poročano ceno). Cene so prikazane v EUR/m³ brez DDV na kamionski cesti.

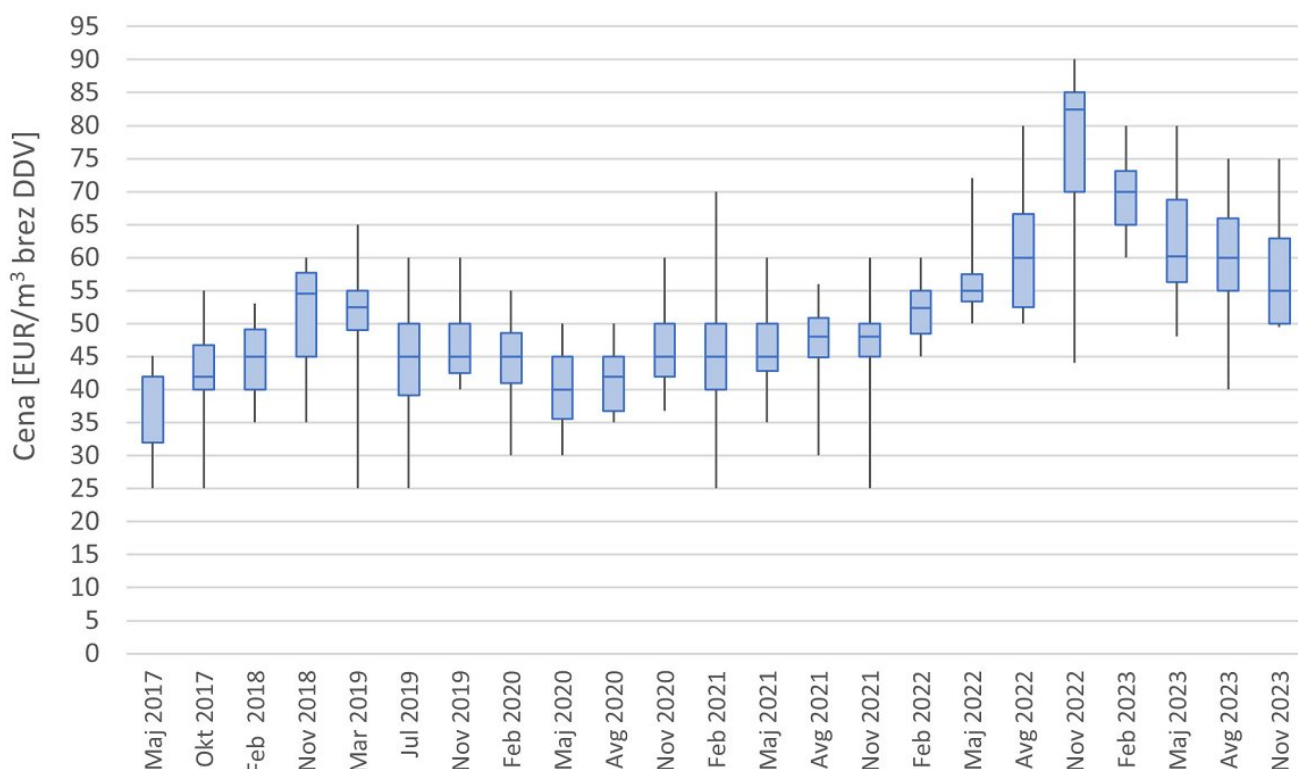
Tudi pri hlodih hrasta so bile v lanskem letu najvišje cene zabeležene februarja. Takrat je srednja vrednost vseh zbranih cen za dimenzije hlodov do 50 cm in vse kakovostne razrede znašala 220 EUR/m³, za dimenzije hlodov nad 50 cm in vse kakovostne razrede pa 250 EUR/m³. Cene hlodov hrasta so se v letu 2023 za kakovostni razred F1 gibale med 300–525 EUR/m³, za kakovostni razred F2 med 250–400 EUR/m³, za kakovostni razred B med 200–300 EUR/m³, za kakovostni razred C med 150–220 EUR/m³ in za kakovostni razred D med 95–150 EUR/m³. Pri hlodih dimenzije do 50 cm so se v letu 2023 cene v povprečju najbolj zvišale za kakovostni razred D (+21 %), malenkost pa so se znižale za kakovostna razreda F1 (-2 %) in F2 (-3 %) v primerjavi z letom 2022. Podobno velja za hlode dimenzije nad 50 cm; cene so se v povprečju lani najbolj zvišale za kakovostni razred D (+19 %), znižale pa so se za kakovostni razred F1 (-9 %) in F2 (-4 %).

Lani novembrske cene lesa za celulozo in plošče nižje za povprečno 28 % glede na februar 2023

Cene lesa za celulozo in plošče iglavcev in listavcev so se v lanskem letu postopoma nižale, na primer avgustovska in novembrska cena celuloznega lesa smreke je bila najnižja po februarju 2022, podobno velja za les za plošče bukve (slika 3, 4). Cene lesa za celulozo in plošče smreke, jelke in rdečega bora so se v letu 2023 gibale med 30–45 EUR/m³, za bukev med 55–70 EUR/m³ in za druge trde listavce med 50–65 EUR/m³. Najvišja cena lani zabeležena v februarju, je bila pri celuloznem lesu smreke za 50 % višja kot februarja 2022, pri lesu za plošče bukve pa za 34 %. Lani najnižja zabeležena cena v novembru pa je bila pri lesu za celulozo in plošče smreke za 40 % nižja, za bukev pa za 23 % nižja v primerjavi z novembrom 2022, ko so bile sicer cene teh sortimentov rekordno visoke.

Slika 3: Prikaz razpona odkupnih cen lesa za celulozo in plošče smreke iz zasebnih gozduv v obdobju 2017–2023 (prečka v okviru z ročajmi prikazuje srednjo vrednost – mediano, ročajji pa prikazujejo minimalno in maksimalno poročano ceno). Cene so prikazane v EUR/m³ brez DDV na kamionski cesti.

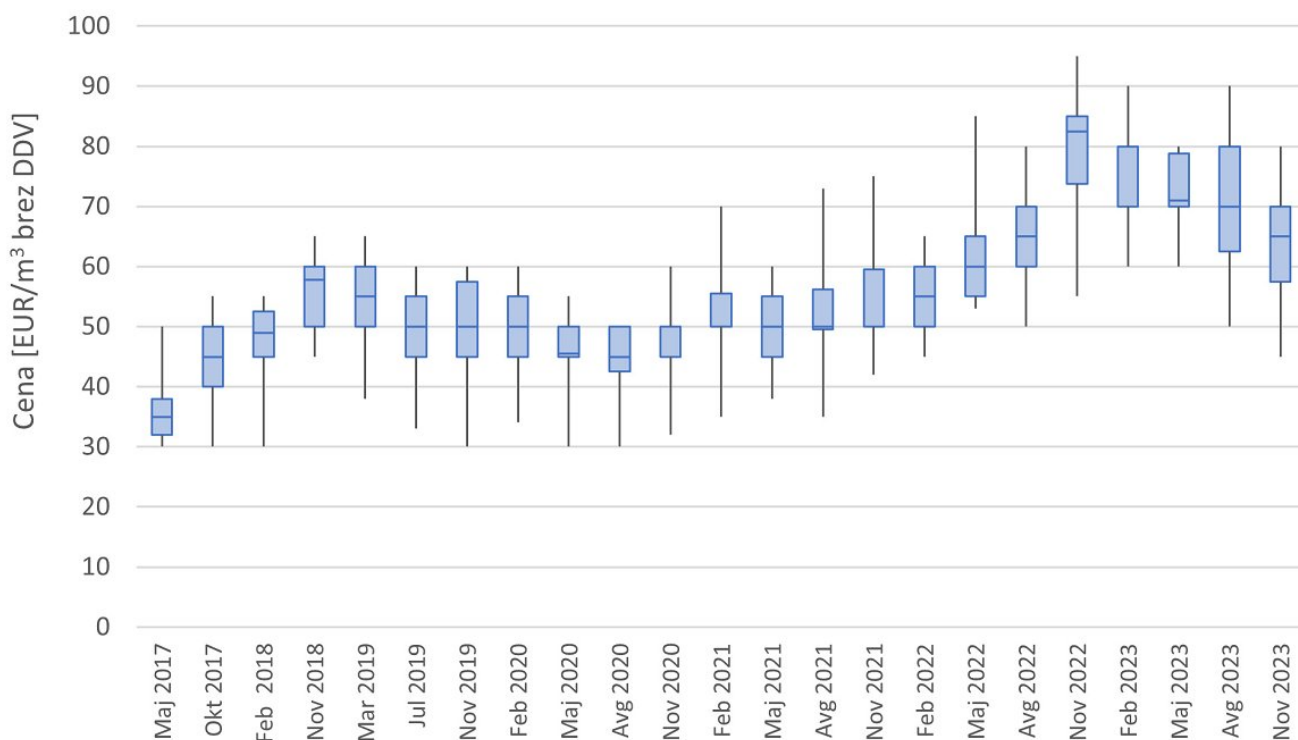
Slika 4: Prikaz razpona odkupnih cen lesa za celulozo in plošče bukve iz zasebnih gozdov v obdobju 2017-2023 (prečka v okviru z ročaji prikazuje srednjo vrednost – mediano, ročaji pa prikazujejo minimalno in maksimalno poročano ceno). Cene so prikazane v EUR/m³ brez DDV na kamionski cesti.

Februarja 2023 cene brusnega lesa smreke in jelke rekordne, v drugi polovici leta pa cene občutno nižje

Tudi cene brusnega lesa smreke in jelke so se v lanskem letu postopoma nižale; februarja je srednja vrednost zbranih cen znašala 55 EUR/m³, kar je rekorden podatek od leta 2017 naprej, avgusta in novembra se je cena znižala na povprečno 39 EUR/m³. Za primerjavo, povprečna cena brusnega lesa smreke in jelke je v letu 2023 znašala 46 EUR/m³, v letu 2022 pa 49 EUR/m³. Februarska cena je bila za 22 % višja od februarske 2022, novembska pa nižja za 24 % glede na enako obdobje v letu 2022.

Cene lesa za kurjavo v letu 2023 najvišje doslej

Podobno kot pri industrijskem lesu slabše kakovosti, so se tudi cene lesa za kurjavo v letu 2023 postopoma nižale, a kljub temu ostale visoke v primerjavi z leti prej. Februarja je pri bukvi cena znašala 80 EUR/m³ in novembra 65 EUR/m³, pri drugih trdih listavcih je bila februarjska cena 70 EUR/m³, novembrska pa 60 EUR/m³ (slika 5). Srednja vrednost (mediana) vseh zbranih cen lesa za kurjavo je v letu 2023 v primeru bukve znašala 70 EUR/m³ (+17 % v primerjavi z 2022), v primeru skupine ostali trdi listavci pa 60 EUR/m³ (+9 % v primerjavi z 2022) in je najvišja od začetka zbiranja cen v letu 2017.

Slika 5: Prikaz razpona odkupnih cen lesa za kurjavo bukve iz zasebnih gozdov v obdobju 2017–2023 (prečka v okviru z ročaji prikazuje srednjo vrednost – mediano, ročaji pa prikazujejo minimalno in maksimalno poročano ceno). Cene so prikazane v EUR/m³ brez DDV na kamionski cesti.

Zaključki

V letu 2023 so bile odkupne cene GLS iz zasebnih gozdov visoke pri večini sortimentov. Visoke cene smo na GIS zabeležili tako pri hlodovini listavcev kot pri lesu slabše kakovosti (namenjenemu industriji in domači rabi). Najbolj dinamičen trg smo zaznali pri hlodovini iglavcev, saj so se v poletju cene izrazito znižale in bile podobne cenam konec leta 2020. Cene hlodovine iglavcev so bile v 2023 najvišje zabeležene v februarju, ko so za kakovostne razrede od D2 do A znašale od 72,5 do 150 EUR/m³. Cene hlodovine bukve in hrasta so bile lani rekordne, najvišje so bile zabeležene v februarju, takrat so se cene v primeru bukve gibale med 80 EUR/m³ (za kakovostni razred D) in 120 EUR/m³ (za

kakovostni razred A1), v primeru hrasta pa med 130 EUR/m³ (kakovostni razred D) in 525 EUR/m³ (kakovostni razred F1). V februarju so bile prav tako visoke cene pri industrijskem lesu slabše kakovosti; cena lesa za celulozo in plošče je za iglavce znašala 45 EUR/m³, za bukev in ostale trde listavce pa se je cena gibala med 65 in 70 EUR/m³. V februarju smo zabeležili rekordno ceno brusnega lesa smreke in jelke, odkar od leta 2017 na GIS spremljamo cene GLS. V nadaljevanju leta so bile cene industrijskega lesa slabše kakovosti občutno nižje; na primer pri celuloznem lesu iglavcev so bile cene ob koncu leta za 33 % nižje glede na februar, pri lesu za plošče listavcev so bile nižje za 22 %, pri brusnem lesu pa za 27 %. Znižanje cen tekom leta smo zaznali tudi pri lesu za kurjavo, a kljub temu so bile cene visoke v primerjavi s prejšnjimi leti. V februarju se je cena lesa za kurjavo listavcev gibala med 70 in 80 EUR/m³, v novembru pa med 60 in 65 EUR/m³, kar je v povprečju 17 % manj. V letu 2024 bomo cene ponovno zbrali v februarju in glede na povečano povpraševanje po GLS iglavcev in lesu za kurjavo listavcev v zadnjih tednih po Evropi ter reševanja zaostankov dobav zaradi neugodnega vremena pričakujemo, da bodo cene pri teh GLS v povprečju višje kot ob koncu leta 2023. Trg industrijskega okroglega lesa listavcev pa se po Evropi še naprej ohlaja, povpraševanje je večinoma pod povprečjem, zato v prihodnjih mesecih ne pričakujemo rasti cen.

Viri

EUWID, 2024a. Further growth in sawlog prices in Austria recently. EUWID Wood products and panels, 4/2024.

EUWID, 2024b. Purchasing campaigns by Austrian pulp mills. EUWID Wood products and panels, 4/2024.

EUWID, 2024c. Wood provision thwarted by heavy rain at start of year. EUWID Wood products and panels, 3/2024.

Gozdarski inštitut Slovenije, 2024. Interna podatkovna zbirka o odkupnih cenah GLS iz zasebnih gozdov na kamionski cesti v obdobju 2017–2023.

SURS, 2024. Odkup lesa v Sloveniji, podatkovna zbirka Si-Stat.
<https://pxweb.stat.si/SiStatData/pxweb/sl/Data/-/1656401S.px> (dne 24. 1. 2024)

Ščap Š., Stare, D., Krajnc N., Remic T. 2023. Poročilo o stanju na trgu lesnih proizvodov z napovedmi : (Market Statement 2023 ; Slovenija). UNECE, Country Market statements.
<https://unece.org/forests/2023-country-market-statements> (dne 19. 1. 2024)

WCM, 2024. Cene gozdnih lesnih sortimentov. Spletni portal WoodChainManager.
<https://wcm.gozdis.si/sl/podatki/cene/podatki/2021100414342192/cene-gozdnih-lesnih-sortimentov/> (dne 24. 1. 2024)